

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR**MAZLUM DAĞTEKİN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2022/41459

Karar Tarihi : 11/3/2026

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mazlum DAĞTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu tarafından verilen disiplin cezasına karşı yapılan şikâyetle usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun hükümlü olarak bulunduğu Diyarbakır 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) 25/4/2021 tarihinde gerçekleştirilen çatı aramasında haberleşme aracı olarak kullanılan pusula topu bulunmuştur. Kâğıtlar incelendiğinde bunların yirmi sorudan oluştuğu, soruların dört ya da beş şıklı klasik sorular olup genellikle PKK terör örgütü ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 8. Soru olan "*Kartaca ordusunun ünlü komutanı kimdir?*" sorusuna başvurucunun adının yazıldığıнын ve kâğıttaki yazının başvurucunun yazısına benzer olduğunun görülmesi üzerine 25/4/2021 tarihli tutanak düzenlenmiştir.

3. Düzenlenen tutanak uyarınca disiplin soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında başvurucu; verdiği savunmada belirtilen tarihte açlık grevinde olması nedeniyle başka bir odada bulunduğunu, notu kendinin yazmadığını, yazmış olsa herhangi bir sorunun cevabına kendi adını yazmayacağını, birçok kişi tarafından tanındığı için adını başkalarının yazmış olabileceğini ifade etmiştir. Yapılan savunma samimi bulunmamış ve Mektup Okuma Komisyonu tarafından aynı blokta kalan mahkûmların mektuplarının incelenmesi neticesinde bulunan kâğıdın başvurucuya ait olduğu değerlendirilmiştir.

4. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) hazırlanan soruların Kurumda bulunan tutuklu ve hükümlülere ilişkin eğitim ve propaganda amaçlı olması nedeniyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (1) bendinde düzenlenen "*suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak*" eyleminin gerçekleştirildiği gerekçesiyle 11 gün hücreye koyma disiplin cezası verilmesine 3/5/2021 tarihinde karar vermiştir.

5. Başvurucu, kararı 2/6/2021 tarihinde şikâyet etmiş; şikâyet dilekçesinde kâğıdın tespit edildiği tarihte koğuştta olmadığını, kâğıtta yer alan yazının kendisine ait olmadığını, kendi yazısı olsa bile bir sorunun cevabına kendi adını yazmayacağını belirtmiştir.

6. Diyarbakır İnfaz Hâkimliğince (İnfaz Hâkimliği) 2/6/2021 tarihinde şikâyet reddedilmiştir. Kararda olaya ilişkin her ne kadar hükümlü, bahsi geçen yazıları kendisinin yazmadığını beyan etmiş ise de Kurumun Mektup Okuma Komisyonu tarafından tüm mahkûmların gönderdiği yazılar ile söz konusu yazının karşılaştırıldığı, hükümlünün el yazısı ile benzerlik gösterdiğinin görüldüğü belirtilmiştir. Hükümlünün itiraz dilekçesindeki yazısı ile ilgili yazılara bakıldığında yazıların birbirine oldukça benzediğinin görüldüğü ifade edilmiştir. Ayrıca ilgili soru şıklarından birinde hükümlünün adının yazılı olduğunun görülmesi nedeniyle hükümlünün üzerine atılı eylemi gerçekleştirdiği sonucuna varılmıştır.

7. Başvurucu karara 7/6/2021 tarihinde itiraz etmiştir. Dilekçesinde yine yazının tespit edildiği tarihte başka koğuştta bulunduğunu belirtmiştir. Kâğıttaki yazının ısrarla kendisine ait olmadığını vurgulamıştır. Kâğıttaki yazıyı kendi yazmış olsa herhangi bir sorunun cevabına bile kendi adını yazmayacağını ifade etmiştir. Yapılan soruşturmanın usulünce yürütülmediğini, karşılığında verilen cezanın haksız ve hukuka aykırı olması nedeniyle iptal edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

8. Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 12/7/2021 tarihinde itiraz reddedilmiştir. Kararda İnfaz Hâkimliğinin kararının usul ve kanuna uygun olduğu, verilen kararda herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı belirtilmiştir.

9. Nihai karar başvurucuya 23/2/2022 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 14/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu, bulunan pusula kendisine ait olmadığı gibi pusulada yer alan yazının kendisine ait olmadığını ifade etmiştir. Pusulanın bulunduğu tarihte açlık grevi nedeniyle Kurumun başka bir yerinde bulunduğunu, herkesin birbirini tanıması nedeniyle pusulaya isminin başkası tarafından yazılabileceğini dile getirmiştir. Disiplin soruşturması ve sonrasında yapılan yargılama sırasında pusulada yer alan yazı üzerinde inceleme yapılmamasından şikâyet etmiştir. Yeterli araştırma yapılmadan, etkili soruşturma yürütülmeden haksız ve hukuka aykırı olarak verilen disiplin cezası nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruya ilişkin olarak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden temin edilen görüşün ve ilgili belgelerin başvurucaunun şikâyetine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere ekte gönderildiği belirtilmiştir. Mevcut başvuruda adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede, Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (*Abdullah Özen* [2. B.], B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21). Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama ilkesinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Taylan Özgür Tor* [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43).

16. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevi herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (*Ahmet Korkmaz* [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

17. Başvurucu, disiplin soruşturması ve soruşturma sonucunda verilen disiplin cezasına karşı yaptığı şikâyet ve itiraz aşamalarında ısrarla pusuladaki yazının kendisine ait olmadığını ileri sürmüştür. Söz konusu yazının başvurucuya ait olduğu varsayımında -başvurucunun pusulada yer alan bir sorunun cevabına açıkça kendi adını yazmayacağını dile getirdiği düşünülürse- iddiasının temelsiz olduğu söylenemez.

18. Kurumda yapılan aramada ele geçirilen pusuladaki yazının başvurucuya ait olduğu ve pusulada yer alan bir soruya cevapta başvurucaunun adının yazıldığı tespitlerine ilişkin olarak sadece Mektup Okuma Komisyonu tarafından inceleme yapıldığı belirtilmiştir. Ancak bu tespitinin nasıl yapıldığı, diğer mahkûmların yazılarının nasıl karşılaştırıldığı ve sonuca ne şekilde ulaşıldığı açıklanmamıştır.

19. İnfaz Hâkimliği, Kurum tarafından yapılan tespitleri belirtmiş ve başvurunun itiraz dilekçesindeki yazısı ile ilgili yazıların karşılaştırması neticesinde yazının başvurucuya ait olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca soru cevabında başvurunun adı ve soyadının yazılmasını da gerekçesine destek olarak göstermiştir. Ancak İnfaz Hâkimliği bu karşılaştırmayı nasıl yaptığını, karşılaştırma neticesinde bu sonuca nasıl ulaştığını, karşılaştırma esnasında hangi unsurlardan hareketle yazının başvurucuya ait olduğunu tespit ettiğini kararında açıklamamıştır. Yalnızca itiraz dilekçesindeki yazı ile pusulada yer alan yazının benzerliğinden hareketle sonuca ulaşmıştır.

20. Başvurucuya ait yazı ile pusulada yer alan yazının teknik incelemeyi gerektirdiği izahın varestedir. Başvurunun ısrarla yazının kendisine ait olmadığı iddiası karşısında yazının kime ait olduğu teknik inceleme yaptırılması suretiyle açıklığa kavuşturulması gereken bir olgudur.

21. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciiince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda İnfaz Hâkimliği kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

22. Sonuç olarak teknik inceleme yapılmadan başvurunun iddiasının ispatlanmasının mümkün olmayacağı dikkate alındığında mahkemelerce bu iddiaya ilişkin bir irdeleme ve araştırma yapılmadan uyumsuzluğun sonuçlandırılması başvurunun Kuruma nazaran zayıf bir konuma düşürülmesi sonucunu doğurmuştur. Bu durumun silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleriyle bağdaşmaması nedeniyle adil bir yargılamanın gerçekleşmediği sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde hüküm altına alınan adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyumsuzluğun sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin **KABULÜNE**,

B. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/6172, K.2021/6659) **GÖNDERİLMESİNE**,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin **REDDİNE**,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 11/3/2026 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.